

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

О. М. Вінник
*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України,
професор кафедри господарського права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

УДК 346.3:346.2:346.5

ФОРМИ ТА МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Розглянуто проблеми правового регулювання державно-приватного партнерства. Обґрунтовується доцільність запровадження в Україні інституційної форми такого партнерства з використанням різних його моделей.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; інституційне партнерство.

Державно-приватне партнерство (далі — ДПП) знайшло відображення і в законодавстві України з прийняттям 01.07.2010 г. Закону “Про державно-приватне партнерство” [1] (далі — Закон про ДПП). Це не данина моді, а особлива форма співпраці держави/територіальної громади з приватним бізнесом задля реалізації суспільно значущих, складних і значних за вартістю проектів, поширена в країнах розвинених ринкових відносин і перехідної економіки з відповідним віддзеркаленням в праві [2; 3; 4; 5; 6, с. 3, 11; 7; 8; 9; 10].

Партнерство, як співпраця двох і більше осіб в певній сфері діяльності, давно відоме суспільству, а традиційною його формою є договір про спільну діяльність (договір простого товариства), який вважається прообразом сучасних комерційних організацій [11, с. 276–277] — насамперед, господарських товариств.

Взаємодія держави з приватним бізнесом не нова для України, хоча відповідна термінологія (ДПП) почала використовуватися протягом останніх трьох років — спочатку в законопроектах (“Про державно-приватне партнерство” або “Про основні засади взаємодії держави з приватними партнерами” [12; 13]), згодом — в Концепції розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві [14] і Законі про ДПП [1].

Разом із тим в Україні з початку 90-х років ХХ ст. використовуються різні форми співпраці держави/органів місцевого самоврядування з приватними підприємцями/підприємницькими організаціями, а саме:

1. *Договірна* (договір концесії (гл. 15 Господарського кодексу України (ГК України)) [15], Закон України “Про концесії” [16] Закон України “Про концесії на

будівництво та експлуатацію автомобільних доріг” [17], угода/договір про розподіл продукції (Закон України “Про угоди про розподіл продукції” [18]), договір оренди державного або комунального майна (Закон України “Про оренду державного та комунального майна” [19]), договір-купівлю продажу об’єкта приватизації з інвестиційними зобов’язаннями покупця (ст. 27 Закону України “Про приватизацію державного майна” [20], п. п. 128–137 Державної програми приватизації на 2000–2002 роки [21]);

2. **Організаційно-правова** (шляхом створення господарських організацій з участю в них держави та/або територіальної громади, зокрема:

1) акціонерних товариств в процесі корпоратизації чи приватизації, в яких зберігається істотна участь держави/територіальної громади України [15], ч. 3 ст. 5 Закону України “Про приватизацію державного майна” [20],

2) господарських об’єднань за участю держави та приватних суб’єктів господарювання (прикладом яких може бути консорціум (напр., постанова Кабінету Міністрів України від 06.01.1995 р. № 8 “Про створення консорціуму “Селекція” [22]), в т.ч. за участю двох держав і приватних партнерів [23]);

3 **Шляхом запровадження спеціального (зазвичай сприятливого) правового режиму для суб’єктів господарювання**, що реалізують пріоритетні інвестиційно-інноваційні проекти [24–28], в т. ч. на певних територіях (територіях пріоритетного розвитку, у спеціальних (вільних економічних зонах) [29], виключній (морській) економічній зоні [30] та/або у певних сферах діяльності (зокрема, морської господарської діяльності, щодо якої Урядом затверджена Морська доктрина України [31], успіх реалізації якої важко уявити без ДПП [33].

Державно-приватне партнерство — особливий різновид співпраці носіїв публічних інтересів (держави, Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування) та приватних інтересів (окремих суб’єктів підприємництва чи їх групи), для якої притаманні такі ознаки [4; 5; 6; 7; 33; 34, с. 3–5; 35, с. 5–10]:

— суспільна необхідність в реалізації складного та довгострокового проекту, для успішного здійснення якого відповідному носієві публічних інтересів бракує можливостей (насамперед, фінансових, організаційно-управлінських, кадрового потенціалу, досвіду реалізації певних проектів тощо);

— сторони партнерства: одна із сторін — носій публічних інтересів — держава, суб’єкти федерації (якщо держава має федеративний устрій), територіальна громада, які діють в особі уповноважених органів, друга сторона — представник (представники) приватного бізнесу (з притаманними останньому інтересами);

— партнерський (рівноправний) характер взаємовідносин ДПП (хоча на етапі його встановлення провідну роль відіграє держава/територіальна громада, визначаючи доцільність, ефективність та параметри такого партнерства);

— наявність у сторін ДПП спільної мети та чітко визначеного публічного інтересу певного рівня (загальнодержавного, регіонального, місцевого), домінування якого у відносинах ДПП компенсується для приватного партнера шляхом надання йому певної підтримки (цільг, гарантій) з боку публічного партнера;

— об’єднання активів та управлінського досвіду/навичок учасників ДПП;

— опосередкування відносин ДПП за допомогою правових документів, насамперед, договорів (контрактів), що укладаються в межах ДПП;

— дотримання справедливості при розподілі ризиків між сторонами ДПП та їх участі у використанні отриманих від такого партнерства результатів (певний розподіл ризиків визначається в кожному конкретному випадку — залежно від спроможності партнерів щодо їх оцінки, контролю, здатністю впоратися з цими ризиками/управляти ними);

— необхідність захисту економічної конкуренції та інтересів основних категорій її учасників з метою:

а) *попередження* або мінімізації негативних наслідків монополізації ринку, на якому узгоджено діють сторони ДПП, зловживань з боку приватних партнерів, а також

б) для забезпечення ефективного використання останніми наданих їм можливостей згідно принципу: “використовуй, а то втрапиш” / “use it or lose it”.

Сфери застосування ДПП досить різноманітні, що і відображено у Законі про ДПП (ч. 1 ст. 4) [1]: пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування; виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу; будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури; машинобудування; збір, очищення та розподілення води; охорона здоров'я; туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування зрощувальних і осушувальних систем; оброблення відходів; виробництво, розподілення та постачання електричної енергії; управління нерухомістю.

Узагальнення зарубіжного досвіду щодо використання ДПП свідчить про можливість застосування різних правових форм ДПП (договірної та інституційної), моделей кожної з них (залежно від виду договору і способу використання господарської організації для опосередкування відносин ДПП), модифікацій ДПП будь-якої форми та моделі за ознакою сфери суспільної діяльності, в якій започатковується ДПП (транспорт; житлово-комунальне господарство; охорона здоров'я; пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування; туризм тощо) та спрямування проектів ДПП і відповідно — обов'язків приватного партнера та його прав щодо об'єкта ДПП [49, с. 52–53; 50]:

O&M: Operations and Maintenance (експлуатація та технічне обслуговування об'єкта партнерства);

OMM: Operations, Maintenance & Management (експлуатація, технічне обслуговування та управління об'єктом партнерства)

DB: Design-Build (проектування-будівництво об'єкта ДПП);

DBM: Design-Build-Maintain (проектування-будівництво-підтримання технічного стану збудованого об'єкта);

DVO: Design-Build-Operate (проектування-будівництво-експлуатація збудованого об'єкта);

DVOM: Design-Build-Operate-Maintain (проектування-будівництво-експлуатація-підтримання);

DBFOM: Design-Build-Finance-Operate-Maintain (проектування-будівництво-експлуатація-підтримання);

DBFOMT: Design-Build-Finance-Operate-Maintain-Transfer (проектування-будівництво-фінансування-експлуатація-передача-підтримання): модель ДПП подібна до попередньої (DBFOM); крім того, збудований об'єкт залишається в активах приватного партнера до закінчення строку контракту ДПП, коли право власності переходить до державного сектора);

BOT: Build-Operate-Transfer (будівництво-експлуатація-передача: об'єкт, збудований відповідно до погодженого державними партнером проекту, використовується приватним партнером до завершення строку контракту, з чим пов'язується передання об'єкта державному партнерові);

BOO: Build-Own-Operate (будівництво-володіння-експлуатація: приватний партнер — підрядник будує та експлуатує відповідно до угоди ДПП суспільно необхідний об'єкт без передачі права власності на нього державі);

BVO: Buy-Build-Operate (купівля-будівництво-експлуатація: одна з форм продажу державних активів приватному партнерові, який включає відновлення або розширення існуючого об'єкта, з обов'язком його використання за визначеним державним партнером призначенням) та ін.

За будь-якої форми та моделі ДПП відносини між його основними учасниками (державним та приватним партнерами) опосередковуються за допомогою договорів, на чому акцентує увагу вітчизняний Закон про ДПП (ст. 5) [1], визначаючи відкритий перелік договорів, які можуть опосередковувати відносини такого партнерства (концесії, про спільну діяльність, про розподіл продукції, інші договори). Інституційна або корпоративна форма ДПП, за якої відносини партнерства опосередковуються не лише

за допомогою відповідного договору, а й господарської організації за участю партнерів, в цьому законі не згадується. Разом із тим наявність відкритого переліку договорів (ст. 5) [1] свідчить про можливість опосередкування зазначених відносин і засновницьким договором, і добре відомим зарубіжному акціонерному праву договором акціонерів (можливість його використання передбачена Законом України “Про акціонерні товариства” (ст. 29) [37], однак без більш-менш ґрунтовного регулювання цього виду договірних відносин).

Зарубіжний досвід (Словенії [38], Хорватії [39], Латвії [40], Польщі [41], Ірландії [42], острова Фіджі [43] та ін.) застосування ДПП свідчать про доцільність використання в певних випадках інституційної/корпоративної форми ДПП — *Institutional Partnerships*, що передбачає використання для реалізації проектів ДПП господарської організації за участю державного та приватного партнерів. Це зумовлено можливостями інституційного ДПП щодо: залучення інвестицій не лише партнерів, а й акціонерів-інвесторів і навіть облігаціонерів; внутрішньо-корпоративних механізмів управління ДПП відповідно до укладеної між партнерами угоди, корпоративного законодавства з врахуванням встановлених вимог щодо такої форми ДПП. Проте остання, як свідчить зарубіжна практика [33; 44; 45; 46], може бути досить ризикованою у разі якщо: вона призводить до економічної концентрації, негативний ефект від якої є більшими за її позитивний ефект для суспільства; невдало обраний приватний партнер та/або технологія управління ДПП, що призводить до конфліктів між партнерами і відповідно — несприятливо позначається на реалізації проектів ДПП; грубо порушуються інтереси акціонерів-інвесторів, які не є сторонами ДПП, через що стає неможливим залучення нових інвестицій шляхом розміщення додаткових акцій та облігацій тощо. Зазначена обставина (наявність у ДПП і позитивних, і негативних рис) свідчить про необхідність встановлення додаткових вимог до інституційного ДПП з метою посилення позитивних його рис та мінімізації негативних.

З огляду на відсутність у вітчизняному Законі про ДПП положень щодо інституційного партнерства в Україні доцільно звернутися до зарубіжного досвіду правового регулювання відносин такого партнерства та практики його застосування.

Насамперед, слід зазначити, що питання правового регулювання відносин ДПП вирішується по-різному: якщо в одних країнах відсутнє спеціальне законодавство про ДПП (наприклад, Російська Федерація), а виділення його в окрему форму співпраці держави та приватного бізнесу здійснюється в основному на доктринальному рівні, а класичні різновиди такої співпраці регулюються відповідним законодавством (про концесії, про угоди про розподіл продукції, про державні закупівлі тощо [47, с. 27–29, 47–60; 48, с. 12–16, 43–129]), то в інших — існує спеціальне регулювання (Словенія [38], Хорватія [39], Латвія [40], Польща [41], Ірландія [42], Фіджі [43] та ін.). У частині держав-учасниць ЄС за відсутності спеціального національного закону про ДПП напрацьована практика (адміністративна та судова) щодо встановлення таких відносин (Францію [4], Велику Британію [49] та ін.) та діє кілька актів ЄС щодо ДПП та окремих його форм, видів, модифікацій [33; 50; 51; 52; 53; 54; 55].

Прийнявши Закон про ДПП, Україна сприйняла зарубіжний досвід (ЄС, частини держав-членів ЄС), проте при цьому проігнорувала інституційне партнерство. Разом з тим, спільні підприємства (за участі суб'єктів різних форм власності) відомі українському праву понад 20 років, найбільш поширені з яких господарські (в т. ч. акціонерні товариства), які зазвичай виникають в результаті часткової приватизації майна державного підприємства (відчуження частини акцій/часток, що належать державі в статутному фонді таких організацій). Збереження участі в згаданих господарських організаціях зумовлена їх важливістю для економіки країни і відповідно — необхідністю збереження впливу на них держави — *вирішального* (за наявності у держави контрольного пакету акцій) або *значного* (якщо в державній власності залишається блокуючий пакет акцій/понад 25 % голосів, що дозволяє попередити/унеможливити прийняття без участі держави рішень стратегічного плану, оскільки відповідно до встановлених вимог для цього необхідна кваліфікована більшість голосів — понад

s голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах та є власниками голосуючих акцій). Разом з тим, основні засади такої співпраці держави й приватних інвесторів (як учасників/акціонерів) не уніфіковані.

Ключовою ознакою інституційного партнерства є використання господарської організації зі статусом юридичної особи, яка забезпечує реалізацію його проектів. При цьому така організація має контролюватися публічним та приватним партнерами, а відносини між ними регулюватися договором партнерства, роль якого може виконувати засновницький договір (у разі, якщо партнери спільно засновують відповідну організацію — зазвичай акціонерне товариство), чи угодою акціонерів-партнерів — якщо для інституційного партнерства використовується діюче товариство (державне чи приватне) шляхом набуття учасниками партнерства (одним з них) відповідної частки в статутному капіталі. Такий договір має визначати основні засади фінансування та реалізації проектів ДПП, участь в цьому кожного з партнерів та особливості реалізації ними своїх корпоративних прав.

Світовій практиці відомі різні моделі інституційної форми ДПП:

— створення партнерами акціонерного товариства (далі — АТ), до якого згодом залучаються акціонери-інвестори [38; 40];

— набуття одним з партнерів акцій в товаристві, що контролюється іншими партнером: приватним партнером в державному акціонерному товаристві [40], державним партнером — в приватному АТ [38];

— покладення на певне АТ функцій щодо забезпечення реалізації проектів ДПП під контролем держави [43] і з можливістю ініціювання прокурором захисту в судовому порядку публічних інтересів у відносинах такого партнерства [43].

Крім того передбачається можливість поєднання інституційного (корпоративного) партнерства із суто договірним (концесійним, зокрема [40], чи пов'язаним з державними закупівлями [40].

Визначення приватного партнера за інституційного ДПП здійснюється в загальному для партнерства порядку (зазвичай на конкурсних засадах), якщо законом не встановлено спеціального порядку щодо договору партнерства, для реалізації положень якого власне і створюється ДПП (концесія, державні закупівлі тощо).

Вибір інституційної форми ДПП залежить від низки обставин. Так, відповідно до ст. 7 Закону Латвії про ДПП [40] зазначена форма опосередковується створенням спільного підприємства (далі — СП) за участю державного та приватного партнерів за наявності таких умов:

— приватному партнерові відповідно до закону дозволено здійснювати ті види діяльності, що і спільному підприємству за його участю;

— на СП покладаються низка функцій щодо управління ДПП відповідно до угоди партнерства та встановленого законодавством порядку.

За будь-якої моделі інституційного ДПП створене для цього СП має спільні риси, зокрема щодо: організаційно-правової форми СП — зазвичай акціонерне товариство; засновницького договору, договору акціонерів та статуту СП; порядку управління СП (щодо питань реалізації проектів ДПП — партнерами або під їх контролем); строку діяльності такого СП — протягом реалізації проектів ДПП (якщо СП створювалося саме з цією метою); наявності двох категорій акціонерів: акціонерів — партнерів ДПП і акціонерів — інвесторів та відповідно — двох видів акцій з різним правовим режимом (акції партнерів та акції інвесторів, які засвідчують різний комплекс корпоративних прав щодо СП та різні протягом строку діє партнерства); відкритості інформації про інституційне партнерство, яка не повинна бути комерційною таємницею;

Латвійський варіант інституційного партнерства передбачає ще й можливість участі в ньому спонсора — особи, яка бере участь у фінансуванні приватного партнера з метою забезпечення виконання зобов'язань, що впливають з публічно-приватного партнерства (п. 24 ст. 1 Закону Латвії про ДПП) і наділяється низкою прав [40]. Розширення кола учасників ДПП за рахунок спонсора може викликати сумнів щодо доцільності використання в українському варіанті ДПП. Проте один із ризиків такого

партнерства — неспроможність (в т.ч. фінансова) приватного партнера завершити виконання своїх зобов'язань щодо проектів партнерства через непередбачені обставини. Подібні випадки непоодинокі в зарубіжній практиці ДПП і за відсутності у приватного партнера спонсора (особи, спроможної надати йому допомогу) весь тягар завершення реалізації проектів партнерства зазвичай лягає на державного партнера (оскільки залучення нового приватного партнера “коштуватиме” дорожче, ніж його попередника, через ризик відповідальності за якість виконання зобов'язань попередником). Спонсор же у разі необхідності може запропонувати нового приватного партнера на умовах, передбачених засновницьким договором СП [40] чи угодою акціонерів [40], які (умови) не будуть надміру обтяжливими для державного партнера.

Крім того на інституційне партнерство впливає спрямованість партнерства на реалізацію певних видів проектів та договорів (концесії, закупівель тощо). Так, визначення приватного партнера має здійснюватися відповідно до спеціальних вимог (у разі їх наявності), закріплених у відповідних положеннях Закону про ДПП або інших актах законодавства (про концесії, про державні закупівлі).

Отже, нормативно-правове регулювання інституційного партнерства передбачає наявність низки актів законодавства (про ДПП, про акціонерні товариства, про договори, задля виконання яких встановлюється інституційне партнерство). При цьому Закон про ДПП має визначити особливості застосування інших актів законодавства щодо відносин партнерства.

Загалом інституційне партнерство більш складна форма ДПП, ніж суто договірне партнерство, оскільки при його застосуванні слід врахувати досить складну систему інтересів: публічних (держави, територіальної громади, кінцевих споживачів як найбільш численної категорії учасників відносин у сфері господарювання, економічної конкуренції тощо), приватних (приватного партнера, спонсора — з боку приватного партнера, акціонерів-інвесторів, співвиконавців) і інтересів самої організації (акціонерного товариства), що опосередковує таке партнерство. Подібне товариство має діяти в публічних інтересах, які лежать в основі партнерства (реалізація відповідних суспільно-необхідних проектів ДПП), хоча при цьому повинні враховуватися приватні інтереси згаданих осіб в межах, що, з одного боку, не суперечать публічним інтересам, а, з іншого, — забезпечують залучення приватних інвестицій до реалізації проектів ДПП.

Збалансоване врахування всіх згаданих категорій інтересів з домінуванням публічного інтересу, задля задоволення якого власне і започатковується ДПП, має здійснюватися на рівні:

- 1) правового регулювання зазначених відносин (визначення прав та обов'язків їх учасників, порядку контролю за виконанням останніми договірних зобов'язань тощо),
- 2) реалізації встановлених законом та договорами ДПП вимог,
- 3) контролю за їх дотриманням,
- 4) застосуванням санкцій до учасників відносин партнерства, які порушили встановлені вимоги/зобов'язання.

Оптимальне вирішення цього складного завдання дозволить використати переваги інституційного ДПП на користь суспільству, розв'язавши проблеми:

- 1) ефективності (з суспільної точки зору) приватизації державного майна, яке б унеможливило або зменшило випадки знищення виробничих потужностей після завершення так званого післяприватизаційного періоду, протягом якого покупець має дотримуватися обмежувальних умов угод приватизації (зазвичай лише протягом 5 років), а згодом може використовувати його на власний розсуд (в непоодиноких випадках — не за цільовим призначенням цього майна);

- 2) оренди цілісних майнових комплексів, що перебувають у власності держави, Автономної Республіки Крим, комунальній власності (відповідно до Закону “Про оренду державного та комунального майна” у разі передання такого майна в оренду державне/комунальне підприємство має припинити свою діяльність як суб'єкт господарювання (ст. 14 Закону України “Про оренду державного та комунального майна”) [19], а після припинення договору оренди — орендодавець має вирішити питання

щодо закріплення такого майна за певним підпорядкованим йому підприємством або створити нове (ч. 3 ст. 27 Закону України “Про оренду державного та комунального майна” [19], Порядок повернення орендованих цілісних майнових комплексів державних підприємств після припинення або розірвання договору оренди [57]); в управлінні таким орендованим ЦМК орендодавець не бере ніякої участі, попри його заінтересованість як власника майна; встановлення інституційного ДПП у разі довгострокової оренди цієї категорії майна дозволила б розв’язати згадані проблеми;

3) надання сприяння приватному бізнесу за його участь у реалізації пріоритетних інвестиційно-інноваційних проєктів та інших суспільно значущих проєктів із забезпеченням (з боку державного партнера) постійного нагляду та контролю за дотриманням умов надання такого сприяння, своєчасного реагування на появу та вирішення проблем щодо реалізації пов’язаних з цим зобов’язань, а відтак — і попередження негативних наслідків у разі невиконання/неналежного виконання останніх.

Законодавства про ДПП як особливу форму співпраці держави/органів місцевого самоврядування з приватним бізнесом є виправданим з огляду на низку характерних ознак, не врахованих нормативно-правовими актами, які регулюють інші форми співпраці носіїв публічних та носіїв приватних інтересів. Разом з тим, незаперечна необхідність вдосконалення правового регулювання відносин ДПП як в цілому, так і щодо їх окремих форм, зокрема інституційної.

Попри наявність власного досвіду варто врахувати і вже набутий у світі досвід регулювання відносин інституційного ДПП, в т.ч. ЄС, зокрема шляхом розробки та оприлюднення документу на зразок Зеленої книги про державно-приватні партнерства та права Співтовариства про державні контракти і концесії [33], який би містив:

1) аналіз стану наявних форм співпраці держави/органів місцевого самоврядування з приватним бізнесом та чинного правового регулювання відносин, що виникають при такій співпраці;

- 2) виявлення проблем, що потребують вирішення;
- 3) пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання та
- 4) прогноз наслідків/результатів в зміні такого регулювання;
- 5) питання до заінтересованих осіб, які бажають взяти участь в обговоренні такого

документу, щодо їх оцінки чинного та пропонованого регулювання відносин ДПП (з встановленням строків та адреси щодо надання пропозицій/відповідей).

Аналіз останніх, їх оцінка і врахування найбільш типових з них (за умови їх відповідності основним засадам ДПП) дозволить більш зважено підійти до вдосконалення правового регулювання.

Ключові засади встановлення відносин ДПП як форми співпраці держави/органів місцевого самоврядування з приватним бізнесом у сфері економіки доцільно закріпити в Господарському кодексі України [15] (главі 2, зокрема), а також доповнити ГК положеннями про можливість використання акціонерних товариств для здійснення ДПП в інституційній формі та особливості припинення договірних зобов’язань і акціонерного товариства у відносинах ДПП. Крім того, змін та доповнень потребує низка законів:

— “Про державно-приватне партнерство” [1] щодо: основних засад застосування інституційного ДПП (підстав використання, моделей та вимог до договору такого партнерства, статуту товариства, що його опосередковує), особливостей:

- 1) процедур визначення приватного партнера залежно від спрямованості проєктів партнерства (концесія, угоди про розподіл продукції, державні закупівлі тощо);
- 2) порядку вирішення питань реалізації проєктів ДПП та відповідно — порядку прийняття пов’язаних з ними рішень, внутрішнього управління партнерством;
- 3) правового становища акціонерів-партнерів, акціонерів-інвесторів, спонсора, співвиконавців проєктів ДПП;
- 4) правового режиму цінних паперів інституційного ДПП;
- 5) припинення товариства, що опосередковує інституційне ДПП;

б) відповідальності за невиконання партнерами інституційного ДПП своїх обов'язків за угодами ДПП;

7) порядку розв'язання конфліктних ситуацій між партнерами, наслідків для їх посадових осіб за використання можливостей партнерства у власних інтересах чи інтересах пов'язаних з ними осіб;

8) зовнішнього управління інституційним ДПП (з боку уповноважених органів, в т.ч. з визначенням системи останніх, до складу якої мають входити не лише уповноважений орган з питань ДПП (ст. 22) [1], а й Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, яка опікується емітентами та обігом цінних паперів, антимонопольні органи — з огляду на ризик економічної концентрації у разі застосування інституційного ДПП);

— *“Про акціонерні товариства”* [37] (закріпити можливість використання засновницького договору та акціонерної угоди як договору інституційного ДПП, особливості обсягу корпоративних прав акціонерів-партнерів та акціонерів-інвесторів, порядку їх реалізації;

— *“Про цінні папери та фондовий ринок”* [58] щодо особливостей правового режиму акцій товариства за участю державного та приватного партнерів (акції партнерів ДПП) і акціонерів-інвесторів (акції інвесторів ДПП), а також вимог до емісії таких акцій;

— *“Про державне регулювання ринку цінних паперів”* [59] щодо наділення відповідними повноваженнями Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку з питань:

а) регулювання порядку емісії та обігу акцій товариств, що опосередковують відносини ДПП, шляхом встановлення відповідних вимог, в т.ч. до їх емісії,

б) контролю за їх дотриманням,

в) застосування санкцій до таких товариств та їх акціонерів-партнерів ДПП у разі порушення ними зазначених вимог;

г) основних засад співпраці ДКЦПФР з уповноваженим органом з питань ДПП (ст. 22) [1];

— *“Про захист економічної конкуренції”* [60] щодо отримання попереднього дозволу антимонопольних органів на укладення угоди державно-приватного партнерства та погодження положень статуту акціонерного товариства, що опосередковує інституційне ДПП, а також Закону *“Про Антимонопольний комітет”* [61] щодо повноважень останнього з питань захисту економічної конкуренції при встановленні відносин ДПП.

На користь закріплення в законодавстві України положень про інституційну форму ДПП свідчать необхідність такої форми співпраці у сфері господарювання, зарубіжний досвід правового регулювання відносин ДПП, вітчизняні напрацювання щодо створення акціонерних товариств за участю держави/органу місцевого самоврядування в процесі корпоратизації та приватизації, а також відсутність в Україні уніфікованого регулювання діяльності таких товариств.

ДПП попри складність відносин, що при цьому виникають, є потребою сучасного суспільства, в якому ринкові засади економіки мають поєднуватися із соціальним її спрямуванням і відповідно — збалансованим поєднанням публічних та приватних інтересів в особі їх носіїв — державних та приватних партнерів як учасників співпраці для реалізації суспільно необхідних проектів. Оптимізація правового регулювання відносин ДПП, включаючи й запровадження різних моделей інституційної його форми, — важливий крок до забезпечення цивілізованого характеру такого партнерства, проте наступним (не менш важливим кроком) стане застосування правових норм на практиці, яка є перевіркою не лише їх ефективності, але й свідчитиме про ступінь прозорості таких відносин для суспільства, а відтак — і про дієвість антикорупційних заходів.

Список використаних джерел

1. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. [Текст] // ВВР. — 2010. — № 40. — Ст. 524.
2. Public-private partnership (PPP) [Electronic resource]. Wikipedia, the free encyclopedia. — Way of

- access : http://en.wikipedia.org/wiki/Public%E2%80%93private_partnership.
3. Regional Conference on Concessions and Public-Private Partnerships organized by SIGMA, Croatia's Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship and Croatia's Agency for Public Private Partnerships in Zagreb (Regent Esplanade Hotel) on 03-04 December 2009 [Electronic resource] The Sigma Programme. — Way of access : http://www.sigmaxweb.org/document/53/0,3343,en_33638100_33638151_43975733_1_1_1_1,00.html.
 4. Публично-частные партнерства. Les partenariats public-privé [Электронный ресурс] Портал французского права. — Режим доступа : <http://www.france-jus.ru/index.php?page=fiches&action=fiche&type=droit&droit=353>.
 5. *Агроскин, В.* "О кооперации". Три вопроса о частно-государственной кооперации [11.05.2003] [Электронный ресурс] / Виктор Агроскин // Горизонты промышленной политики. — Режим доступа : <http://prompolit.ru/86878>.
 6. Государственно-частное партнерство: симбиоз государства и бизнеса (15 августа 2009) [Электронный ресурс] Журнал "Бюджет" — Издательский дом "Бюджет.ru". — Режим доступа : <http://bujet.ru/article/59841.php>.
 7. *Кнауц, В. В.* Управление развитием государственно-частного партнерства . автореферат дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством (теория управления экономическими системами)" / В. В. Кнауц. — М., 2008. — 25 с. [Электронный ресурс] Российская академия государственной службы при Президенте РФ. — Режим доступа : <http://www.rags.ru/files/dissertation/437.doc>.
 8. Report to Congress on Public-Private Partnerships December 2004 [Electronic resource] United States Department of Transportation — Federal Highway Administration. — Way of access : <http://www.fhwa.dot.gov/reports/pppdec2004/>.
 9. State Authorities (Public Private Partnership Arrangements) Act, 2002 [Number 1 of 2002] [Electronic resource] Achtanna an Oireachtas — Acts of the Oireachtas. — Way of access : <http://www.acts.ie/en.act.2002.0001.1.html#sec7>.
 10. *Lausova, Von J.* Comparison of PPP in selected countries. Case study of the Czech Republic, Great Britain, South Africa and USA [Text] / Von Jitka Lausova; LAP Lambert Academic Publishing. — Kartoniert, 2010. — 80 p.
 11. *Савельев, А. Б.* Договор простого товарищества в российском гражданском праве [Текст] / А. Б. Савельев // Актуальные проблемы гражданского права / под ред. М. И. Брагинского ; Исследовательский центр частного права. Российская школа частного права. — М. : Статут, 1999. — С. 276–329.
 12. Проект Закону про державно-приватне партнерство (№ 3447-1, дата реєстрації 19.12.2008 р.) [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законопроекти. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33988.
 13. Проект Закону про основні засади взаємодії держави з приватними партнерами (№ 5239, дата реєстрації: 16.10.2009 р.) [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законопроекти. — Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=36341.
 14. Концепція розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві. схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 1184-р [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 78. — Стор. 36. — Ст. 2650.
 15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. [Текст] // ВВР. 2003. — № 18, № 19–20, № 21–22. — Ст. 144.
 16. Про концесії : Закон України від 16.07.1999 р. [Текст] // ВВР. — 1999. — № 41. — Ст. 372.
 17. Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг : Закон України від 14.12.1999 р. (в ред. Закону від 15.01.2009 р. № 891-VI) [Текст] // ВВР. — 2009. — № 25. — Ст. 312.
 18. Про угоди про розподіл продукції : Закон України від 14.09.1999 р. [Текст] // ВВР. — 1999. — № 44. — Ст. 391.
 19. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 10.04.1992 р. (в редакції Закону від 14.03.1995 р.) [Текст] // ВВР. — 1995. — № 15. — Ст. 99.
 20. Про приватизацію державного майна : Закон України від 04.03.1992 р. (в редакції Закону від 19.02.1997 р.) [Текст] // ВВР. — 1997. — № 17. — Ст. 122.
 21. Державна програма приватизації на 2000–2002 роки, затв. Законом України від 18.05.2000 р. [Текст] // ВВР. — 2000. — № 33–34. — Ст. 272.
 22. Про створення консорціуму "Селекція" : постанова Кабінету Міністрів України від 06.01.1995 р. № 8 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Вся база "Законодавство України". — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=8-95-%EF>.
 23. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації щодо Міжнародного консорціуму "Середній транспортний літак" від 18.05.1999 р. [дата набрання чинності: 22.10.1999] [Текст] // ОВУ. — 2007. — № 43. — Стор. 144. — Ст. 1753.
 24. Про інноваційну діяльність України : Закон України від 04.07.2002 р. [Текст] // ОВУ. — 2002. — № 31. — Ст. 1447.
 25. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 16.01.2003 р. [Текст] // ВВР. — 2003. — № 13. — Ст. 93.
 26. Про наукові парки : Закон України від 25.06.2009 р. [Текст] // ВВР. — 2009. — № 51. — Ст. 757.

27. Про науковий парк "Київська політехніка" : Закон України від 22.12.2006 р. [Текст] // ВВР. — 2007. — № 10. — Ст. 86.
28. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 р. [Текст] // ВВР. — 2006. — № 45. — Ст. 434.
29. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України від 13.10.1992 р. [Текст] // ВВР. — 1992. — № 50. — Ст. 676.
30. Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16.05.1995 р. [Текст] // ВВР. — 1995. — № 21. — Ст. 152.
31. Морська доктрина України на період до 2035 року, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 р. № 1307 [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 94. — Стор. 46. — Ст. 3216.
32. Гриневецький: Без партнерства між державою й бізнесом Морська доктрина залишиться декларацією [24.01.2010 10:20] [Електронний ресурс] FINANCE.UA. — Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/-/1/0/all/2010/01/24/184940>.
33. Green paper on public-private partnerships and community law on public contracts and concessions [Electronic resource] EUR-Lex. — Way of access : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0327:EN:NOT>.
34. Руководство по партнерству государственного и частного секторов : Public-Private Partnership (PPP) Handbook [Электронный ресурс] Азиатский банк развития. — ADB.org. — Режим доступа : <http://www.adb.org/Documents/Translations/Russian/Public-Private-Partnership-ru.pdf>.
35. Public-Private Partnerships. Prepared by the Fiscal Affairs Department (In consultation with other departments, the World Bank, and the Inter-American Development Bank) Approved by Teresa Ter-Minassian. March 12, 2004 [Electronic resource] International Monetary Fund. — Way of access : www.imf.org/external/np/fad/2004/pifp/eng/031204.pdf.
36. Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності : Закон України від 21.10.2010 р. [Текст] // ОВУ. — 2010. — № 89. — Стор. 9. — Ст. 3153.
37. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. [Текст] // ВВР. — 2008. — № 50–51. — Ст. 384.
38. Public-Private Partnership Act (ZJZP) No 310–01/06–8/1 Ljubljana, 23 November 2006 EPA 868–IV [Electronic resource] Ministry of Finance | Government of the Republic of Slovenia. — Way of access : http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/javno_zas_partnerstvo/53646-ZJZP_EN.pdf.
39. Act on Public Private Partnerships adopted by the Croatian Parliament at its session of 24 October 2008 [Electronic resource] Ministarstvo pravosupa RH. — Way of access : <http://www.antikorupcija.hr/lgs.axd?t=16&id=562>.
40. Public–Private Partnerships Law, 9 July 2009 [Published: Vestnesis, 09.07.2009, nr. 107 Published: ZITOTAJŠ, 27.08.2009, nr. 16; Effective date 01.10.2009; In force] [Electronic resource] Valsts un privstv partneroba. — Way of access : http://www.ppp.gov.lv/fetch_6625.html.
41. PPP Services in Poland [Electronic resource] Public Private Partnership in Poland. — Way of access : http://www.publicprivatepartnership.pl/ppp_services.htm.
42. State Authorities (Public Private Partnership Arrangements) Act, 2002 [Electronic resource] Achtanna an Oireachtas — Acts of the Oireachtas. — Way of access : <http://www.acts.ie/en.act.2002.0001.1.html#sec7>.
43. Fiji Islands Public Private Partnerships Act 2006 [Electronic resource] Pacific Islands Legal Information Institute — Pacific Law. — Way of access : http://www.paclii.org/fj/legis/num_act/pppa2006313/.
44. Public Private Partnerships around the World [Electronic resource]. — Way of access : <http://publicprivatepartnership.blogspot.com/>.
45. Special Report: Public Private Partnerships [Electronic resource] guardian.co.uk. — Way of access : <http://society.guardian.co.uk/ppp/0,10537,509342,00.html>.
46. Khanom, N. A. Conceptual Issues in Defining Public Private Partnerships (PPPs) [Electronic resource] / Nilufa Akhter Khanom. — Way of access : www.wbiconpro.com/14%5B1%5D.-Nilufa.pdf.
47. Панкратов, А. А. Государственно-частное партнерство в современной практике: основные теоретические и практические проблемы [Текст] : [монограф.] / А. А. Панкратов. — М. : АНКИЛ, 2008. — 248 с.
48. Алпатов, А. А. Государственно-частное партнерство: Механизмы реализации [Текст] / А. А. Алпатов, А. В. Пушкин, Р. М. Джапаридзе. — М. : Альпина Паблишерз, 2010. — 196 с.
49. Types of Public-Private Partnerships [Electronic resource] The National Council for Public-Private Partnerships. — Way of access : <http://www.ncppp.org/howpart/ppptypes.shtml>.
50. Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors // Official Journal. — L 134, 30.4.2004. — p. 1–113 [Electronic resource] EUR-Lex. — Way of access : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0017:EN:NOT>.
51. Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts // Official Journal. — L 134, 30.4.2004. — p. 114–240 [Electronic resource] EUR-Lex. — Way of access : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0018:EN:NOT>.
52. European Parliament resolution on public-private partnerships and Community law on public procurement

- and concessions (2006/2043(INI)) [Electronic resource] European Parliament. — Way of access : http://www.europarl.europa.eu/oeil/DownloadSP.do?id=12734&num_rep=5951&language=en.
53. Regulation (EC) No 1370/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC) Nos 1191/69 and 1107/70 // Official Journal. — L 315. — 03/12/2007 — P. 0001–0013 [Electronic resource]. — Way of access : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0001:01:EN:HTML>.
54. Public procurement: Commission issues guidance on setting up Institutionalised Public-Private Partnerships [Electronic resource] EUROPA — The official website of the European Union. — Way of access : <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/252&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.
55. Institutionalised Public-Private Partnerships — Commission guidance. 19 February 2008 [Electronic resource] EU business news. — Way of access : <http://www.eubusiness.com/topics/finance/ipp/>.
56. Public procurement: Commission closes infringement case against Germany concerning public-public cooperation for waste treatment in Rhineland-Palatinate [Reference: IP/09/1465. Date: 08/10/2009] [Electronic resource] EUROPA — The official website of the European Union. — Way of access : <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1465&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
57. Порядок повернення орендованих цілісних майнових комплексів державних підприємств після припинення або розірвання договору оренди, затв. наказом Фонду державного майна України від 07.08.1997 р. № 847 [Текст] // ОВУ. — 1997. — № 40. — Ст. 428.
58. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. [Текст] // ВВР. — 2006. — № 31. — Ст. 268.
59. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 р. [Текст] // ВВР. — 1996. — № 51. — Ст. 292.
60. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. [Текст] // ВВР. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
61. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 р. [Текст] // ВВР. — 1993. — № 50. — Ст. 472.

Надійшла до редакції 30.01.2011

Винник О. М. Формы и модели государственно-частного партнерства

Рассмотрены проблемы правового регулирования государственно-частного партнерства. Обосновывается целесообразность введение в Украине институциональной формы такого партнерства с применением различных его моделей.

Ключевые слова: *государственно-частное партнерство; институциональное партнерство.*

Vynnyk, O. M. Forms and Models of Public-Private Partnership

The article deals with problems of legal regulation of public-private partnership. The expediency of introduction in Ukraine of the institutional form such partnerships with the use of its various models.

Key words: *public-private partnership; institutional partnership.*

